

Zsidókérdés, ahogy az aktív r. katolikusok látják

Írta: Kühnelt-Leddihn Erik
a Korunk Szava munkatársa

A zsidóságnak az volt szent küldetése, hogy az egy Isten-hívést őrizze meg a Földközi-tenger országaiban. Tudjuk, hogy némi spiritualisztikus egy Isten-hívésnek a formái az idők folyamán más népeknél is megmaradtak (pl. a Tierra del Fuego-i indiánoknál); de az Isten Fiának eljövetele és küldetése a kontinensnek abban a félre-eső sarkában nem bírt volna azzal a missziói jelentőséggel, mint lent Palesztinában, Európa, Ázsia és Afrika gyújtópontjában, a római világbirodalomnak és az azon kívül eső világnak ezen a határán. Nem szabad elfelejtenünk, hogy: Gratia non destruit, sed perficit et complet naturam. (A kegyelem nem semmisíti meg a természetet, hanem tökéletessé teszi és teljességre juttatja.)

Az Ótestamentum tulajdonképpen a zsidó-törzsnek a törzs és a hit tisztaságáért folytatott harcainak a története. A Kr. előtti zsidóság tele volt hajlíthatatlan és merev sovinizmussal, ez az egyetlen sovinizmus, amely jogos volt, mert a fent említett küldetésnek a szolgálatában állott.

Mózes törvényei és rituális rendelkezései nagyrészt egészségügyi intézkedések voltak. A népnek, mely hivatva volt, hogy belőle az Isten-fió Anyja származzék, fenn kellett maradnia; sem járványnak, sem más betegségnek nem volt szabad gyengítenie, sem ellenségnek leigáznia és nem volt szabad, hogy pogány szokások lelkiileg megmérgezzék. A népet a mindennapi rituálénak áttörhetetlen kínai falával kellett körülvenni, mert Palesztina északon határos volt az észbontó erotikájáról híres Phoenicíával, keleten a csábítóan magas kultúrájú Assyriával és nyu-

gaton a civilizációban fölényben álló Egyiptommal. Az egész Kr. előtti zsidóság telve volt a sértetlenségért folytatott küzdelemmel: újból és újból visszatér a pogánykísértés. A király élete végén több-nejűségben bűnözik s hozzá még az isteneknek áldozik. Aztán jönnek, mint a várakozás sötétségének világító-tornyai: a próféták, az intések, a büntetések, a lepra, a fogság, az elnyomatás. A zsidóságnak ez a fennmaradásért folytatott küzdelme odáig ment, hogy Isten a természeti törvény áthágását, a meddő asszony mellett az ágyasnő tartását is megengedte. Ennek a kicsiny, észrevétlen, zsidó paraszti pásztor-népnek, ennek az „Előázsiai-svájci” törzsnek, beékelve az antik nagyhatalmak közé, fenn kellett maradnia — az Ő érdekében.

A Kr. előtti zsidóság vallásában spirituális volt. De éppen *itt*, a vallásban szűk keretek között mozogtak. Istent kiábrázolni tilos, pogány és ammon-szerű dolog volt. Istenhez való viszonyuk még nem volt kialakulva: számukra ő még nem volt az „Atya”, aki az ő egyszülött Fiát, mint testvért középük küldte, hanem a büntető, a kormányzó, az ellenőrző „Úr”. Akkor aztán jött az Embernek Fia és az ő születésével a zsidóság tulajdonképpen szent küldetésének vége szakadt. Az ő megérkezése idején már teljesen bele voltak merevedve egy dühöngő „formális farizeizmusba”. Néhány évig még azok, akik Őt keresztre feszítették, érzéketlenül és értelmetlenül készen állnak minden feladatra Izrael országában. Akkor aztán jött egy rettenetes vihar — Jeruzsálem szétdőlése —, amely őket elemi erővel szétűzte. A világnak minden részébe szétszórták; nagyobb tömegeik nem mentek se Guineába, se Egyiptomba, Közép-Afrikába, Indiába, Kínába, Japánba, hanem a gójok között telepedtek le, elárasztották Oroszországot, Európát, az Amerikai Egyesült Államokat és a kereszténységgel egy áldástalan szymbiozisba forrtak össze.

Az ortodox zsidóság ahhoz az ünnepélyesen felöltözött embercsoporthoz hasonlít, amely kimegy az állomásra, hogy résztvegyen az első vonat átvonulásának ünnepélyén. Ez a vonat: Ő, a Messiás, az Embernek Fia. ők kimennek a perronra, az állomásfőnök csodálkozva és

kérdően nézi őket. „Az első vonatot várjuk!” — mondják ők. Az állomásfőnök a fejét rázza. Az már régen elment, magyarázza meg röviden, ők nem akarják, nem merik és nem tudják ezt elhinni. Csodálkozva merednek az állomásfőnökre. „Ez mégis csak lehetetlen; hiszen ők a kiválasztott nép!” .. Aztán jön egy vasutas és őt is megkérdezik. Ez is tagadólag int: bizony, a vonat már régen átvonult. És akit csak megkérdeznek, valamennyien ugyanazt a választ adják, ők azonban fogukat összeszorítják és megrendülve, csodálkozó szemekkel leülnek a sínekre. Nem akarnak semmit látni, nem akarnak semmit hallani, mert az egész emberiség összeesküdött ellenük. Sötét kaftánt öltenek föl és várnak és sírnak, pajeszukat megnedvesítik és ismét csak várnak. Szomorúak, a Talmudot és a Kabbalát olvassák és tovább várnak. Óh, ők hüek, hüek a jövő Messiasához. Ápolják a törzset — nacionalizmusuk már régen értelmetlenné vált, azért ápolják a rítust — a parancsoknak és tilalmaknak ezt a sáncát —, de már ennek sincs sok értelme.

A gójok pedig ezen kívül élnek és a gójok vidámak és örömben teljesek. Nem járnak fekete kaftánban, szeretettel vannak egymáshoz, szabadok, örülnek vasárnap a moziban és színházban, kiábrázolják Őt, az Embernek Fiát, és képét felfüggesztik a templomokban, nyakukban pedig Mária-érmet hordanak; megeszik a disznóhúst, a sonkát, szeretik az anyagot, a materiát, mert az is Istentől jön, nem szigorúak, megbocsájtók; tarka összevisszaságban élnek egymás között: semmiféle népnek a kiválasztottságában nem hisznek, misszionálnak, prédikálnak, mindent könnyen vesznek, nem látnak semmiben sem tragikumot.

Az állomáson pedig a síneken, a várótermekben és a perronokon üldögélnek a zsidók. Nyakasán, kitartóan, buzgósággal és szívükben kétkedéssel várnak — hiába ... Hiába!... Ez az ortodox zsidóságnak a tragikuma.

Már megszoktunk amiatt panaszkodni, hogy a zsidóság kulturális szempontból mennyire befolyásol bennünket. A mi részünkről azonban még senki sem foglalkozott annak a kimutatásával, hogy az állítólag minket befolyásoló, azaz a nem ortodox és modernül asszimilálódott

zsidóság milyen mértékben keresztényiesedett el. A ghetókból kiáramlott ébredő zsidóság azonnal a kereszténységnek nagy kulturális nyomása alá került és feljűk, akik összetörtek az „állomás zsidóság” fájdalom alatt új megváltás integetett.

Ezen a helyen bizonyos mértékben ki kell emelnünk és állandóan szem előtt kell tartanunk, hogy a leglényegesebb alapvonások, amelyek a kereszténységet a zsidóságtól megkülönböztetik: 1. a szellemnek az anyaggal való kibékülése; 2. a szeretet parancsának hangsúlyozása; 3. megbocsátás és türelem; 4. a kiválasztott nép fogalmának megszüntetése.

Most hangzik a janseni mondás: „Az egyházon kívül nincsen kegyelem.” Ezt a mondást maga az egyház kárhoztatta, tehát az egyházon kívül, a Corpus Mysticum Jesu Christi-n kívül is van kegyelem. És így részese lett az egész modern zsidóság is a kegyelemnek, és elsajátíthatta a kereszténységnek alapvető vonásait. A modern zsidóság fölvetta a keresztény ideákat és áttérésének jogos igyekezetében annyira ment, hogy a keresztény ideákat az egyházzal szemben minden hatalommal hirdette. S csak később jött aztán a visszahatás.

Az anyag és a szellem kibéküléséből született a materializmus; a türelem a liberalizmushoz vezetett, a felebaráti-szeretet a szocializmushoz, a humanizmushoz, a pacifizmushoz, a népek egyenlőségének a gondolatából feltámadt az internacionalizmus. Azon körülményből kifolyólag, hogy Európának a hivatalos kereszténysége a XIX. században valóban elzsidósodott, nemzeti sovinizmusában, szocializmus nélküli kapitalista rendszerében, röviden minden vonatkozásban „ótestamentumiasan” mutatkozott, a modern zsidóság, az ő ideáival könnyen előrenyomult. Valami borzasztó és utálatos módon a zsidóság és a kereszténység felcserélték szerepeiket. Míg a zsidóság ügyvédje lett a szegényeknek, a halálraítélteknek, a háború áldozatainak, a bezártaknak, az elnyomottaknak, a kereszténység az ótestamentum útján tovább ment. A Corpus Mysticumon kívül egy új zsidós kereszténység keletkezett, egy keresztény eklézsia Krisztus nélkül, egy egyház, hatalmas szabályokkal: franciskánus szo-

cialistákkal, humanista benedictinusokkal, liberális világi püspökökkel, szabadkőműves jezsuitákkal. Nagyon találók voltak erre a keresztényietlen kereszténységre a Corpus Mysticumhoz való viszonyát illetőleg Szent Augustinusnak a szavai: Multi, qui foris videntur, intus sunt, et multi, qui intus videntur, foris sunt. (Sokan, akik úgy látszik, mintha kívül lennének, belül vannak; és sokan, akik benn lévőeknek látszanak, kívül vannak.)

Ez a hívők nélküli Corpus Mysticumért való rettegés tükröződik vissza Friedrich Fuchsnak borzalmas víziójában. „A Hochland” egyik cikkében rettenetes elevenséggel festi le a képét a Corpus ohne Animálnak: „... És a végén állni fog szilárdan az egyház, töretlen a hét oszlop, tovább is consecrálnak benne, a liturgiák változatlan módon folynak le, a dogmát változatlanul adják tovább, az apostoli utódoknak a lánc csorbíthatatlan, mint Péternek jogos utódja csalhatatlansággal fölruházva, ha ugyan nincs is semmi haszna belőle, ül annak a székében — egy Borgia? Nem szükséges Borgiának lennie, lehet egy szeretetnélküli bürokrata is: minden érvényes, minden törvényes, minden stabil, a depositum fideinek egy jottája sem vezett el; de az egyetlen, aki él ebben a halott-lelkek templomában, a tabernaculuni ura, hű a szavához: „Nálatok maradok a világ végezetéig” és — borzalmas paradoxonképen odakünn élnek és mozognak az egyház testéből levágott, leszabdalt tagok: a Savanarolák. Rettenetes víziója ez a csekély értékűvé vált egyháznak; egyedül áll az Úr az üres templomban, amely második Olajhegygé vált számára.

Az asszimilációnak ebben a démoni „elkeresztényietlenedésében”, amely lefoglalt minden keresztényi ideált, rejlik Kelet-Európa kereszténységének a tragédiája. A háború, a társadalmi osztálykülönbség ellen prédikálni nálunk zsidószerű dolog. Nálunk Krisztus ótestamentumi módon elzsidósodott; mily gyakran és milyen hangosan hangzik fel a keresztények sorából a kiáltás: „Feszítsd meg Őt! feszítsd meg Őt... vagy kövezd meg Őt...” Azért több kereszténységet!

Minden elkeresztényiesedés ellenére azonban az asszimiláció nem jutott tovább a hangos izmusokkal megtöltött edény állapotánál. Pacifizmus még nem jelenti az ellenség

szeretetét, humanizmus nem a felebarát szeretetet, liberalizmus nem a türelmet, internacionalizmus nem a faji kérdés megoldását. És az egyoldalú materializmus nem egyéb borzalmas zsákutcánál. Ha ezen izmusoknak az alap gondolatai a kereszténységben megvannak is, kivételük halott, merev, mechanikus, gépies. A zsidó egyháznak a felépítése szerves, nem egyéb, mint mechanikusan összerakott keresztény gondolatoknak az összessége. És éppen ezért nincsenek is perspektívái a jövőre.

Kurt Tucholsky, a pacifista, ezt mondta: „A katonák gyilkosok.” Ilyen megállapításokkal megkísérelni világbékét teremteni, gyermeki és komolytalan gondolat. A háborúnak a rosszasága sem abban rejlik, hogy az embereket megölik, hanem abban, hogy más emberek háborút indítanak. Az aktív cselekvés a dolgok mértéke. Mert senkinek sincs feltétlen joga az élethez. És senkinek sincs feltétlen joga egy anyagilag előnyösebb léthez. Ezért nem az a botrány, hogy a munkások nem kapják meg igazságos bérüket, hanem az, hogy a kapitalisták visszatartják. A humanizmus is gépies; az ember nem beszélhet egyidejűleg a halálbüntetés ellen, ha más oldalról védelmére kel az euthanásiának. Vagy szent az élet, vagy nem. Az internacionalizmusra úgy törekedni, hogy a faji különbségeket egyszerűen megtagadjuk, gyermeki dolog. Ez nem más, mint az irrealitások sötét birodalmába való menekülés.

Ezért vezetett először a rosszul sikerült orosz kísérlet a szovjetszabadkőművesség összeomlásával Lew Dawidowitsch Trotszkij alatt, másodsor a nemzeti antiszemitizmus az ecclesia judaica ellen nagy felzúduláshoz.

Az ecclesia judaicanak, ennek a fantasztikus Krisztus nélküli keresztény egyháznak a gépies szerves lényege hamarosan nyilvánvalóvá vált. Nem ragadta meg az embereket, nem rázta meg őket lelkük legbensejéig, nem rendelkezett a Stahlin-féle bolsevizmusnak a 100-százalékos sántánizmusával sem. Nem voltak Kossomoloz-ai, sem OGPU-ja, sem sántánizmusai. A szabadkőművesség valamikor Európának a királynéja, kicsiny zsidókereskedőknek polgári reakcionárius egyesülése, telítve a bécsi Práter barlangvasútjának hamis romantikájával, nálunk erős balkáni

színezettel; minden egyéb: nem liturgia, nem kontempláció, nem extázis, ifjú hevület vagy ima, hanem fád, női intellektüeleknek, újságíróknak, kiadóknak és tintakulik egyesületesdije üdvözlő táviratokkal. Az ecclesia judaica csak egy nagyszabású szemfényvesztés volt, a Corpus mysticumon kívül rekedt ama Christinek fájdalmas feljajdulása; számunkra egy hatalmas mementó, sokak részére odaát az Isten ruhájának utolsó rongyai után való kapkodás, bátor, azonban hiábavaló kísérlet arra nézve, hogy az Anima-t, a Corpus-on kívül megtestesítsék.

Az antiszemitizmus az általuk megtevesztett és kiábrándított embereknek a reakciója. Az antiszemitizmus számukra ugyanazt jelenti, mint ami a reformáció volt az isteni világtervben. De míg az Egyház Tridentben megújhdott, az ecclesia judaica számára csak Damaszkus maradt. Csak e bejárás van a Corpusba, vagy a borzalmakkal teli vég.

Bizonyos mulasztás természetesen minket is terhel. A középkorban a római arénák képéhez még nagyon friss emlékek kapcsolódtak és más oldalon élet-halál harcot vívtunk az izlámmal. Nem jutottunk még elég távolságra a dolgoktól, nem sokat törődtek tehát a zsidókkal, hanem *bezárták* őket a ghettókba. A zsidókérdés így közigazgatásilag el volt intézve. Meggyőződésből való áttérések minden időben előfordultak és senkinek sem jutott volna eszébe, hogy a konvertita zsidónak a származását szemére vesse. Az emberek a világszemléletet és nem a bőrnek pigment tartalmát nézték.

Mindenesetre részünkről nagyon kevés kísérlet történt abban az irányban, hogy a zsidóságot megnyerjük az Egyház számára. A zsidókat éppen úgy elhanyagoltuk, mint a munkásságot. A munkáskérdésben hiányzott a szociális érzés, a zsidókérdésben pedig fajbéli előítéletek tartottak *vissza*. *Ezen* a helyen eszébe juttatom minden Máriának, Józsefnek, Simonnak, Jánosnak, Erzsébetnek és Mátyásnak, hogy zsidónevet viselnek. A feltevés, hogy zsidó nem tud jó katolikus lenni, annyira ostoba, hogy azt nem érdemes fejtegetni. Páltól R. K. Lewin-ig voltak katolikus zsidók és Wilnában a rózsafüzért jiddisch nyelven is imádkozták.

Valóban, a zsidóság katholicizálása bizonyos tekintetben „finis Judaeorum” volna. Azonban ez a mélyebb és bensőségesebb értelme Krisztus egyházának, amely mindeneket felölel. Az egyház valóban egyedül üdvözítő, a spes unicája a tévelygőknek és a hiába-okoskodóknak.

Isten országának nincsenek határai.

A Kárpátoknak erdős hegyoldalain, Lengyelországnak, Romániának, Bukovinának, Ukrajnának piszkos faluiban még mindig várnak, fekete ruhába burkolózva, fázva, sötéten, mint Galiciának a hollói, vékony, összeszorított ajkakkal... ő reá: az Ember Fiára... Az utolsó ítéletig? ...